

TRACTAMENT DELS DIFERENTS RITMES D'APRENTATGE EN UNA AULA MULTIEDAT

Treball de Fi de Grau. FPCEE Blanquerna. URL . Grau en Educació Primària. Curs 2015-2016

Autora: Alba Pérez Guinaliu. Tutora: Elisabeth Ballús Barnils

RESUM

Sovint trobem aules plenes d'alumnes, habitualment de la mateixa edat, per la qual cosa es creu que haurien d'aprendre de la mateixa manera, al mateix ritme, tots iguals. La realitat no és aquesta, cada infant és un ésser únic i cada persona és diferent. Per tal de poder abordar aquesta diversitat que ens envolta i arribar a satisfer les necessitats educatives de tots els infants, cal un sistema educatiu incliusiu pensat des de la diversitat amb pràctiques docents obertes i vàlides per a tot l'alumnat. L'aula multiedat, és un bon exemple de diversitat intel·lectual, física i emocional. En aquest treball s'ha triat una escola com a exemple d'aula multiedat, l'Escola Epiqueia de Sant Joan de Mediona (Barcelona), per tal de dur-hi a terme un estudi per obtenir una informació sobre el tipus de metodologies, estratègies didàctiques i pràctiques docents que permetin donar resposta a aquesta diversitat. Alguns dels resultats més destacables foren la importància del perfil reflexiu i de guiatge del mestre, l'ús de metodologies inclusives com el treball coepratiu i la importància d'abastir els espais amb materials i eines didàctiques obertes i adaptades que permetin treballar en diferents nivells de complexitat i exigència.

PARAULES CLAU: Educació inclusiva, Atenció a la diversitat, Aprenentatge Cooperatiu, Aula multiedat.

ABSTRACT

Often we find classrooms full of students, usually all the same age, so it is believed that all should learn the same way at the same pace, all equal. The reality is totally different, each child is an unique individual and everybody is different at all. With the aim to address the diversity around us and to meet the educational needs of students we need an inclusive education system designed from the diversity with open and valid methodologies for all the students. The multi-age classroom, is a good example of intellectual, physical, maturational, personality diversity. In this research it has been chosen as an example of a multi-age school, the Epiqueia School in Sant Joan de Mediona (Barcelona), with the aim to do an study to obtain information of type of methodologies, teaching strategies and teaching practices that allows to respond to diversity. Some of the most interesting results were the importance of thoughtful profile and guidance of the teacher, using metdologies inclusive as team work, materials adapted to the different rhythms and wide spaces.

KEY WORDS: Inclusive Education, Attention to diversity, Cooperative Learning, Multi-aged Classroom

INTRODUCCIÓ

Al llarg dels diversos cursos a la facultat durant la formació com a mestra d'Educació Primària s'han anat presentant diferents realitats en els diversos mòduls i assignatures on s'exposaven un seguit de disjuntives i problemàtiques, no massa llunyanes, a les escoles de primària i les diferents corrents psicopedagògiques que tractaven de donar resposta tant a les diferents situacions de la vida educativa en els centres docents com a les necessitats i interessos de tots els alumnes d'una aula desbordant de diversitat. De manera que és fa imprescindible el fet d'haver d'adaptar constantment les metodologies d'ensenyament

aprenentatge des d'un enfocament que parteixi de la diversitat per tal d'arribar a cada alumne de la millor manera.

Actualment, atès que durant les darreres dècades del S.XX. es començà a gestar el fenomen *d'educació inclusiva* (UNESCO, 1945) a Catalunya s'han dut a terme diverses reformes enfocades a la renovació pedagògica (1987) referents a l'atenció a la diversitat per tal de garantir una bona estructuració i funcionament de l'escola inclusiva.

No obstant això, habitualment, les aules es planifiquen en funció del nivell general del grup, de les edats dels infants i el currículum de primària i, si escau, planifiquen de forma extraordinària un pla individual per als infants amb NEE incloent-lo dins l'aula ordinària.

Després de comprovar en diverses ocasions a les escoles de pràctiques que per norma general els alumnes de les aules ordinàries no sempre segueixen els mateixos ritmes de desenvolupament-aprenentatge, varem decidí conduir aquest treball de final de grau cap a l'estudi i relació dels dos elements més captivadors al llarg dels estudis de mestra: l'escola inclusiva i els agrupaments per cicles multiedats com a mesura d'atenció a la diversitat (en concret, a l'escola Epiqueia de Sant Joan de Mediona).

L'objectiu fonamental d'aquest estudi és posar en pràctica aquells coneixements i fonaments que vertebraven la concepció de l'escola i el paper del docent a partir de l'observació directa d'una escola que treballa partint de idees i de valors com són l'aprenentatge entre iguals, la descoberta, l'experimentació, la companyonia, el respecte etc. tot organitzat en aules amb infants de diferents edats. Finalment, es tractarà de mostrar de quina manera aquest enfocament dels processos d'ensenyament/aprenentatge és quelcom real, funcional i una possible solució a alguns dels problemes de les aules a l'hora d'incloure a tot l'alumnat.

La rellevància de dur a terme aquest estudi escau en la seva finalitat de mostrar vies diferents pel que fa al tractament dels diferents ritmes de desenvolupament-aprenentatge entre els alumnes de l'aula ordinària.

ANTECEDENTS TEÒRICS

Considerant doncs, que la realitat que ens envolta és diversa, creiem important desglossar i descriure el concepte de diversitat, referida en aquest cas, a la multitud de diferències existents en relació a l'aprenentatge de l'ésser humà i el seus contextos .

El **principi d'atenció a la diversitat** està basat en la obligació dels Estats i els seus Sistemes Educatius a garantir a tots el dret a l'educació (Dieterlen, 2001; Gordon, 2001), reconeixent la diversitat de les seves necessitats, combatent les desigualtats i adoptant un model educatiu obert i flexible que permeti l'accés, la permanència escolar de tot l'alumnat, sense excepció, així com resultats escolars acceptables (UNESCO, 1994).

De forma que, si l'escola és diversa és perquè és un fidel reflex de la realitat de la societat actual. Per aquesta raó, és important que els docents i tots els membres de la comunitat educativa treballin immersos en aquesta condició i ho rebin no com una feblesa, sinó com una font de riquesa per a l'adquisició de valors i habilitats per a la vida en societat. Són diversos els pedagogs que refuten aquesta idea, però la realitat és que tot i que actualment siguin conceptes propers i temes candents a les escoles de Catalunya, això no sempre ha estat així, han calgut nombrosos esforços, estudis, renovacions, etc. per aconseguir avançar en aquest àmbit.

En primer lloc, cal destacar als pedagogs impulsors del moviment de reforma educativa a les darreries del S.XIX <<Escola nova>> quan diversos pedagogs comencen a reclamar una educació a les escoles més integral i humanista de l'ésser humà com a alternativa a l'escola tradicional. Arran de la reforma educativa del 1987, el sistema educatiu català féu seus alguns dels principis inspirats en el constructivisme la qual cosa tingué conseqüències molt positives a l'hora de definir el paper que hauria de tenir el professor en una aula on la diversitat d'interessos, habilitats i necessitats és la norma (Monereo, 1998). A nivell legislatiu, arran de la publicació dels articles; 14/2014 (LOMCE, 2004), 81 i 82 (LEC, 2010), 11 del DECRET 119/2015 (Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, 2015) ja s'han aconseguit avenços significatius per assegurar alguns paràmetres concrets referits, tant al tractament de la diversitat, com al tipus de pràctiques docents que es duen a terme a les escoles.

Pel que fa a la idea d'**Educació inclusiva** la qual va estretament lligada al terme diversitat i el tractament d'aquesta, segons Saiz (2009), és necessària dins d'un sistema educatiu equitatiu i de qualitat, perquè esdevé una escola oberta i vàlida per a tothom, és a dir, on

no es faci cap distinció per raó de procedència, color, gènere, llengua, religió, origen social o qualsevol altre distinció.

D'entrada, cal qüestionar-se com s'interpreta el fenomen educatiu a l'escola inclusiva. És important, doncs establir certs criteris per planificar, elaborar i preparar activitats per a l'aula que considerin l'atenció a la diversitat de les necessitats educatives dels alumnes. En primer lloc, destaca Saiz (2009), és important proposar activitats obertes que permetin treballar en diversos nivells de resolució i complexitat per tal de garantir que tots els infants puguin participar en tot moment. Tanmateix, és necessari poder oferir l'opció de dur a terme diferents tasques en el mateix moment, en relació amb una proposta que esdevingui el marc global, és una bona oportunitat per dinamitzar i motivar als infants per tal de garantir que tots els alumnes, especialment aquells que poden patir dificultats, puguin tenir èxit (Saiz, 2009).

Paral·lelament, cal esmentar l'existència de diversos documents que faciliten i donen pautes als docents a l'hora d'abordar de la millor manera les necessitats educatives dels infants pel que fa a la planificació i la gestió de l'aula. Un bon exemple n'és la Guia per al Disseny Universal d'Aprenentatge (DUA, 2008). Es tracta d'un apropament que d'acord amb la meta de l'educació del S.XXI busca que els infants aconseguixin assolir el domini de l'aprenentatge, és a dir, individus que saben com aprendre, què volen aprendre, preparats per a una vida d'aprenentatge. Així doncs, el DUA (2008) proposa alternatives als currículums inflexibles per tal d'adaptar-se a tots els estudiants, tractant de trencar amb les barreres que es troben els infants amb discapacitat o en altres situacions de vulnerabilitat amb l'objectiu d'aconseguir arribar a donar resposta a les seves necessitats d'aprenentatge.

Una bona estratègia didàctica per contemplar aquesta obertura i inclusió de la diversitat a l'aula, és el **treball cooperatiu**. El fet de convertir l'aula en una petita «comunitat d'aprenentatge» a partir del treball cooperatiu, segons Pujolàs (2008), genera una gran diversitat de fortaleses i riqueses per als processos de desenvolupament i aprenentatge saludables dels infants. Per una banda, els alumnes que treballen a partir d'equips cooperatius de treball augmenten el seu protagonisme i participen de forma molt més activa en el procés d'ensenyament i aprenentatge i per l'altre, col·laboren en la gestió de l'aula juntament amb el professorat i participen de la responsabilitat d'ensenyar als seus companys.

El treball cooperatiu, pel fet de treballar en petits grups heterogenis, habitualment, permet, d'una forma més pragmàtica, la participació de tots els alumnes a partir del foment de relacions més positives entre l'alumnat incrementant l'esperit d'equip, relacions solidàries i

compromeses, recolzament personal i escolar i valoració de la diversitat i la cohesió (Pujolàs, 2008). Certament, l'aprenentatge cooperatiu esdevé, en si mateix, un contingut curricular més que els infants han d'aprendre i que per tant se'ls ha d'ensenyar, és a dir, els infants han d'assolir, a través de la pràctica continuada, habilitats socials pròpies del treball en equip, com quelcom cada cop més necessari en una societat en què la interdependència entre els seus membres s'accentua cada vegada més. Així ho fa constar el currículum de primària en el conjunt de competències transversals i específiques centrades a conèixer i habitar el món recollides en el bloc de competències bàsiques que els infants han d'assolir des de els diversos àmbits de l'educació primària en acabar la seva escolaritat.

Una de les característiques fonamentals del treball cooperatiu, és el paper que juga l'aprenentatge entre iguals. Donat que els infants han de treballar conjuntament per assolir objectius comuns, per fer-ho, és imprescindible doncs, la interacció i per tant, l'ajuda, entre els diferents membres del grup. Es tracta d'una tipologia d'ajuda molt més propera i accessible als coneixements dels infants ja que ve donada per un company, coneguda com a "Interdependència positiva", és a dir, la dependència individual de cada alumne vers l'èxit o el fracàs en l'aprenentatge realitzat pels seus companys o grup (Johnson i Johnson, 1999), esdevenint una fantàstica eina, si bé no és l'única, la més apropiada per assolir de la millor manera el tractament de la diversitat en els centres inclusius.

Tanmateix, és necessari destacar el paper que juga l'organització de les aules per assolir la preuada inclusió de la diversitat de ritmes d'aprenentatge de l'alumnat als centres d'educació primària. Un bon exemple de metodologies inclusives són les emprades a les **aules multiedat** o agrupaments d'edats heterogenis, és a dir, aules on hi conviuen alumnes de diferents edats en un mateix espai, per tant, on la diversitat de ritmes de desenvolupament-aprenentatge és quelcom molt viu i quotidià.

Una de les fortaleeses més significatives d'aquesta organització d'aula és l'alt grau d'autonomia que acostumen a assolir aquests infants donat per les constants interaccions amb companys d'edats, nivells i graus d'aprenentatge diferents (Boix i Bustos, 2014). Per a un infant petit dur a terme una activitat amb un altre més gran li suposa un gran aprenentatge i alhora al gran l'ajuda a sistematitzar el seu propi coneixement, a verbalitzar-lo i a perfeccionar-lo. Les situacions de <<tutoria entre iguals>> es donen de manera espontània i continuada de forma que l'infant ocupat de fer les explicacions necessita comunicar-ho de manera comprensible i utilitzant el llenguatge de manera adient i ajustada a la situació la qual cosa l'ajuda a detectar incongruències, llacunes i l'obliga a reestructurar

quelcom que ja sap. Si els companys ho necessiten, aquest, haurà d'oferir diferents explicacions de forma que ajudaran a enriquir el seu propi punt de vista, veient-lo des de diferents àmbits per tal d'arribar a resoldre els diversos dubtes dels companys. Alhora, l'infant que escolta, presenta una actitud molt més atenta i una disponibilitat major que davant l'ajuda d'un adult, i moltes vegades presenten una major predisposició a acceptar propostes, suggeriments i formes de fer degut a la proximitat amb el model i per tant menor dificultat a l'hora de superar el repte plantejat (Boix, 1995; Bustos, 2010).

És justament aquest ambient d'aula el que afavoreix les relacions socials i de treball juntament amb determinades estratègies didàctiques basades en la metodologia activa, el que permeten plantejaments curriculars flexibles, diversos i innovadors (Santos, 2011; Boix i Bustos; 2014).

L'escola Epiqueia, a Mediona, esdevé un bon exemple de bones pràctiques a nivell d'escola multigrada en la qual m'he basat per dur a terme aquest estudi. Es tracta d'una escola que es defineix com "petita amb una ànima gran". Es tracta d'un projecte educatiu nou (fundat en 2010) que articula l'atenció a la singularitat de cada infant, la comunitat de respecte i de companyonia, i la formació a través de tot allò valuós i viscut. El centre compta amb 5 mestres i amb infants des de l'Educació Infantil fins la primària i actualment no compten amb cap infant amb Necessitats Educatives Especials

És una escola situada al municipi de Mediona, a la comarca de l'Alt Penedès (Barcelona). El terme és molt muntanyós amb una vall a la part central on es troben els municipis més importants. Sant Joan de Mediona és la capital del municipi i és el nucli més gran, on hi ha l'ajuntament i la majoria de serveis. Per la seva situació geogràfica (propera a les àrees metropolitanes de Tarragona i Barcelona), les bones comunicacions i un clima i un entorn natural agradable, es tracta d'un territori privilegiat per potenciar la qualitat de vida i el desenvolupament sostenible.

Epiqueia està ubicada en una casa antiga, bonica i senyorial, envoltada de jardí. Com a casa que és en origen, resulta especialment acollidora i singular. Els espais estan definits per a la seva funció: taller, biblioteca, sala de treball, sala de reunió, cambra de les joguines, etc. El jardí té una zona de sorral, un galliner i un hort, i nivells diversos amb vegetació que donen un ampli ventall de possibilitats de joc lliure.

Els membres de l'escola Epiqueia veuen l'infant com un ésser sensible, capaç, despert, actiu, creatiu i intel·ligent i a la infantesa com una etapa de gran fecunditat. Per aquests motius, defensen que els nens i les nenes tenen ganes de fer coses amb sentit, rellevants

i ambiciosos. A Epiqueia s'entén que l'educació reclama una mirada atenta a la diferència, a la singularitat, a la distinció – deixant de banda la uniformitat, la indistinció, l'homogeneïtat – partint de la importància de que cada infant és un ésser únic i irrepetible que pot aportar una novetat genuïna al món.

Es tracta d'una comunitat d'aprenentatge on el diàleg amb les famílies es constant, proporcionant complicitat i confiança mútua necessàries per entendre l'infant amb profunditat i acompanyar-lo amb lucidesa. Els docents que vertebrin l'escola defensen que l'escola ha de ser una comunitat de vida i d'aprenentatge en què els nens i nenes siguin respectats i estimats singularment i en allò que realment són. L'infant ha de ser acollit, considerat i acompanyat en totes les dimensions i facetes de la seva existència perquè, pel camí de l'experiència i del diàleg, creixi i maduri essent ell mateix.

Epiqueia és una comunitat: comunitat de vida i d'aprenentatge que s'eixampla en cercles concèntrics: infants i mestres, pares i mares... Una comunitat amb identitat pròpia i dinàmica, que es relaciona amb tot allò que l'envolta a través de visites de persones a l'escola, de sortides al municipi i a la comarca, de projectes de col·laboració, de la revista, etc. Per això, Epiqueia vol ser una escola oberta al món des del seu arrelament al territori penedesenc, a la vall de Mediona.

El terme Epiqueia, és un concepte que es podria definir com l'adaptació a la particularitat de cada situació. El projecte neix de la necessitat de re-formular l'escola d'una forma pràctica, buscant la vida en comú, partint de l'atenció a la singularitat de cada infant, acollint les diferències, incloent el ritme de cadascú i la singularitat de cada infant. De manera que es posa especial èmfasis en la vida en comunitat, els infants no estan dividits en grups de la mateixa edat, ja que es considera que aquesta divisió moltes vegades empobreix i pressuposa que tots els infants de la mateixa edat tenen els mateixos interessos i motivacions.

La comunitat d'Epiqueia està dividida en tres petites subcomunitats: la dels petits, la dels mitjans i la dels grans. Totes tres acullen nens i nens d'una franja d'edat que conviuen, alhora, infants d'edats diferents. Aquestes petites comunitats multiedats permeten una gran riquesa de vida i d'aprenentatge – aprenentatge entre iguals, processos d'anticipació i d'esforç, ampliació del camp de les afinitats i dels interessos, etc – tanmateix, el sociograma d'un grup multiedat aporta una notable diversitat de rols: un infant comença essent dels petits de la seva comunitat per passar al curs següent i esdevenir dels mitjans, successivament fins esdevenir dels grans de la comunitat i per tant passar pels diferents rols al llarg de tota l'escolarització.

Segons els fonaments d'Epiqueia, el grup multiedat subratlla l'heterogeneïtat i situa una realitat plural i diversa dels processos i de propostes – allunyades dels pressupòsits d'homogeneïtat i d'estandardització – donant molt més marge perquè cada infant es desenvolupi i aprengui al seu ritme. Les tres comunitats tenen espais de trobada i de treball en comú: els mitjans acompanyen els petits en la lectura, i els grans, segons els seus talent personals, acompanyen petits i mitjans en situacions diverses.

Es tracta doncs, d'una comunitat petita on els mestres tenen un caràcter multidisciplinari, de guia en l'aprenentatge integral de l'alumnat. És essencial, doncs, que el mestre sigui una persona global, però també és important, defensa la doctora en pedagogia i directora del centre M. Esteve (2013), que a Epiqueia hi hagin persones apassionades per algun àmbit concret, hi ho visquin amb els infants, esdevenint un element testimonial que serveixi als infants d'exemple i model de que cada persona té un talent diferent i uns interessos específics. Es tracta doncs, d'un bon exemple enriquidor de la diversitat de la societat i de les persones que configuren l'actual realitat.

OBJECTIUS I HIPÒTESIS

Es tracta d'un treball on l'objectiu és tractar d'investigar a partir d'un estudi de cas una realitat d'actualitat educativa, a l'Escola Epiqueia, el tractament de la diversitat de ritmes d'aprenentatge a les aules multiedat.

Objectius plantejats:

1. Conèixer com es dona resposta als diferents ritmes d'aprenentatge en una aula multiedat.
 - 1.1. Identificar i analitzar solucions organitzatives que es donen a l'aula multiedat.
2. Observar, analitzar i interpretar quines fortaleses genera en els alumnes el fet de conviure en la mateixa aula amb infants de diferents edats.

De manera que l'objectiu principal d'aquesta investigació és identificar i donar a conèixer les fortaleses que la organització multiedat pot oferir per donar resposta als diferents ritmes d'aprenentatge dels infants com una estratègia més d'inclusió a l'aula ordinària. La intenció descriptiva d'aquesta recerca ve donada perquè, a priori, considero que si aquesta organització d'aula no és la més habitual i desitjada pels docent i familiars per als seus infants, no és perquè no sigui igual de vàlida com la de l'escola graduada, sinó que no es tria per desconeixement.

MÈTODE

És tracta d'un treball de recerca. Per tal de poder desenvolupar aquest estudi s'ha optat per una metodologia, generalment qualitativa, però també alguna de més quantitativa, orientada cap a l'estudi i la comprensió de les estratègies i recursos que afavoreixen que aquest tipus d'organització d'aula, l'aula multiedat, inclogui a tot l'alumnat. Segons l'abast temporal de la recerca (Latorre et al., 2005), es tracta d'un estudi transversal, és a dir, un estudi dels subjectes en un determinat moment, durant el curs 2015-2016 a l'escola Epiqueia de Mediona, a l'Alt Penedès.

Tanmateix, aquesta investigació s'emmarca en una recerca de camp ja que es durà a terme un estudi realitzat en una situació natural, en aquest cas, el context d'una aula multiedat en una escola concreta. Així doncs, es recolliran les dades i les opinions dels participants en un moment determinat per tal de poder avançar en aquesta direcció.

- Participants:

- o **Directora de l'escola Epiqueia (1)**; per tal de poder conèixer de primera mà els objectius fonaments teòrics que cimenten les pràctiques educatives al centre estudiat.
- o **Tutora de la comunitat de petits de l'escola Epiqueia (1)**; aprofundir en les bones pràctiques docents amb què programa i organitza les activitats quotidianes en una aula multiedat. S'ha triat aquesta comunitat, la dels petits (3, 4 i 5 anys) perquè és la que actualment presenta més heterogeneïtat pel que fa a les edats de l'alumnat.
- o **Equip docent de l'escola Epiqueia (5)**; amb l'objectiu d'extreure un seguit d'opinions arran de l'experiència d'aquest equip de mestres en una comunitat d'aprenentatge d'aules multiedat.
- o **Pares i mares de l'escola Epiqueia (15)**; es pretén recollir les opinions sobre la metodologia multiedat (fortaleses i febleses) arran de les experiències viscudes portant als seus fills i filles a l'Escola Epiqueia.

- Instruments:

o **Entrevistes (2)**:

1. Entrevista semi-estructurada: a la directora del centre.
9 Preguntes dissenyades per conèixer els criteris d'organització de les diferents comunitats en funció de les edats dels infants i els rols que es donen dins del grup d'una aula multiedat pel que fa al tractament de la diversitat de ritmes d'aprenentatge.
2. Entrevista semi-estructurada: a la tutora de la comunitat dels petits del centre.

10 Preguntes referides a la metodologia d'aula emprada, per una banda pel que fa a les activitats (programacions i estratègies didàctiques) i per l'altre a l'organització de l'alumnat (intenció pedagògica).

o **Qüestionaris (3):**

1. DIRECTORA: Qüestionari per a l'estudi del tractament de la diversitat de ritmes d'aprenentatge en una aula multiedat: 5 Preguntes referides al tractament de les necessitats educatives especials com a centre educatiu.
2. EQUIP DOCENT: Qüestionari per a l'estudi del tractament de la diversitat de ritmes d'aprenentatge en una aula multiedat: 6 Preguntes referides a la metodologia emprada a les aules multiedat; activitats (programacions i estratègies) i la intenció pedagògica de l'organització dels infants.
3. PARES I MARES: Qüestionari per a l'estudi del foment de l'autonomia dels alumnes a partir de l'aprenentatge entre iguals en una aula multiedat: 5 Preguntes referides a les fortaleses i febleses generades en el procés de desenvolupament-aprenentatge dels infants a partir de l'experiència en una aula multiedat.

o **Observació sistemàtica:**

1. Graella d'observació: durant 4 sessions de projectes a al comunitat de petits de l'escola. 15 ítems avaluable referits a l'aprenentatge entre iguals que es dona entre els grups d'infants pel que fa a les interaccions entre ells i el tipus d'aprenentatge que s'efectua.

- Procediment:

En primer lloc, es va fer un primer contacte amb la directora de l'Escola Epiqueia des de la Facultat de Psicologia i Ciències de l'Educació Blanquerna on hi exerceix com a professora del grau en Educació Primària. Un cop pres el primer contacte per tal de sol·licitar el permís per poder dur a terme l'estudi a l'escola escollida es van dur a terme dues entrevistes més planificant la visita i el plantejament dels instruments d'estudi. Un cop va estar tot acordat i consensuat amb la resta d'equip docent de l'Escola Epiqueia, es va dur a terme una visita a l'escola durant una setmana on s'hi va poder desenvolupar l'observació i es va aprofitar per enviar els qüestionaris als pares i mares i dur a terme les diverses entrevistes tant a directora com a la tutora.

RESULTATS I DISCUSSIÓ

Recordant que l'objectiu fonamental d'aquest treball de Recerca volia tractar de conèixer com es dona resposta als diferents ritmes d'aprenentatge en una aula multiedat com a

exemple d'escola que parteix de la diversitat de l'alumnat en les seves pràctiques educatives.

A partir dels diferents instruments d'investigació emprats com són entrevistes, qüestionaris i pautes d'observació a l'Escola Epiqueia de Sant Joan de mediona (Alt Penedès), s'han extret una sèrie de resultats que tracten d'esbossar les solucions organitzatives que es donen en una aula multiedat per tal d'acollir a tots els membres del grup en les diverses dinàmiques de l'aula així com les fortaleeses que aquesta organització genera en l'alumnat.

OBJECTIUS:

1. Conèixer com es dona resposta als diferents ritmes d'aprenentatge en una aula multiedat.

Per tal de donar resposta a aquest primer objectiu s'han distingit una sèrie de dimensions més específiques relacionades amb la *identificació i anàlisi de les diferents solucions organitzatives que es donen en aquestes aules multiedat*.

Pel que fa a l'anàlisi dels tipus de rols dins del grup multiedat tant la tutora de l'aula com la directora del centre comparteixen la idea de que dins de cada grup d'alumnes es donen tres tipus de rols de forma natural; el de Testimoni, el de Model i el d'Imitador. Destaquen que aquests tipus de rols es donen de manera orgànica a la vida ordinària, és a dir, que les persones aprenguin per imitació.

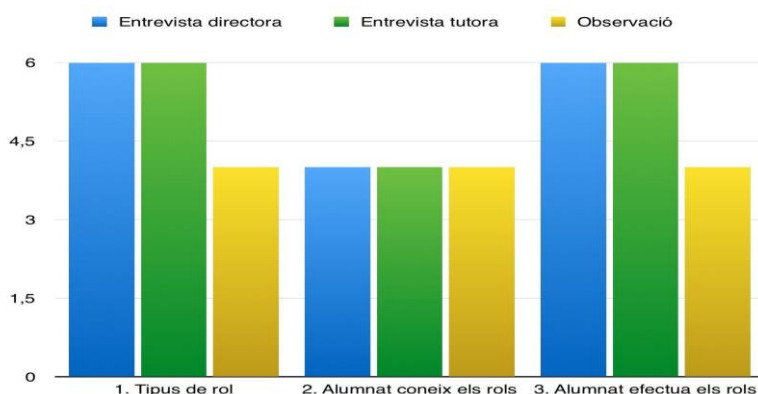

Figura 1.: Tipus i funcionament dels rols que es desenvolupen dins un grup multiedat

Tal i com es pot observar en el gràfic de la Figura 1, tant pels resultats extrets de les entrevistes com arran de l'observació aquests rols es donen a l'aula de manera informal; els infants col·laboren entre ells, s'ajuden i aprenen. Els infants, en general, són conscients dels rols que hi ha dins del grup i els efectuen d'acord amb les seves possibilitats en cada moment, amb autonomia i iniciativa independentment de les edats. De manera que no es

donen diferències de tractes per l'edat que tenen sinó que a nivell intel·lectual es veuen com a companys, treballen en petites comunitats d'aprenentatge a partir del treball cooperatiu on cada membre del grup té un paper i un rol a desenvolupar, d'acord amb Pujolàs (2008), aquesta interacció entre els infants és descrita més detalladament a continuació.

En aquesta segona figura es troba representat l'anàlisi del tipus d'interacció pel que fa a l'aprenentatge que es dona entre l'alumnat d'aquesta aula multiedat. Per una banda, es poden identificar les diferents formes d'interacció existents; per imitació, per proximitat (és a dir, aprenentatges que adquireixen els alumnes pel fet d'estar a prop d'altres alumnes que estan treballant altres continguts), treball individual i ajuda cooperativa (en parelles, petit grup o gran grup).

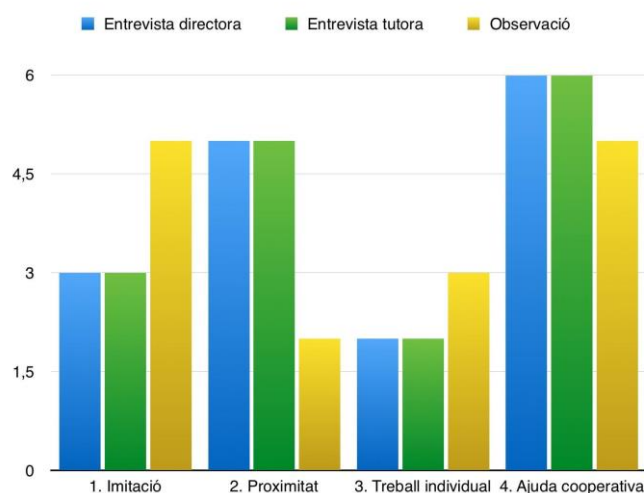

Figura 2: Tipus d'interacció que es dona entre els membres del grup multiedat

Si s'observa el punt 1 de la Figura 2 es pot veure com els resultats extrets de les entrevistes consideren que el paper de la imitació com a interacció per a l'aprenentatge dels alumnes és mitjanament present a les aules multiedat, és a dir, tot i tenir un pes important, consideren que l'ajuda cooperativa i l'aprenentatge per proximitat són quelcom més habitual. Tot i estar d'acord amb aquesta idea, arran de l'observació duta a terme a l'aula de la comunitat dels petits, tot i així es pot veure com realment el paper de l'aprenentatge per imitació es dona amb una freqüència similar al de l'aprenentatge per proximitat. Com s'ha pogut observar al llarg de les diverses sessions, constantment els alumnes interaccionaven entre ells i s'ajudaven de forma cooperativa però alhora també es podien observar diferents moments en què els infants imitaven allò que feien el seus companys quan dubtaven.

Per altra banda, d'acord amb el que s'observa amb el punt 3 de la Figura 2, en pocs moments aquests infants treballen de forma individual durant tota una sessió, en un moment o un altre es dona interacció entre els infants. Es tracta d'un context doncs, que pel fet de tenir infants amb diferents edats; ritmes d'aprenentatge, nivell maduratiu, etc. permet que es puguin donar diferents vies d'aprenentatge per tal de donar resposta a la heterogeneïtat i diversitat existents d'acord amb la idea de la importància d'emprar diferents estratègies didàctiques d'acord amb Santos (2011).

En la Figura 3 s'observa la idea de base de l'equip docent de veure a l'infant de manera individual sense que es donin pressupòsits, és a dir, evitant l'homogeneïtzació del grup i considerar que tots els infants pel fet de tenir la mateixa edat s'han de trobar en el mateix lloc. Tal i com es pot observar en el punt 1, tant la directora del centre com la tutora parteixen d'aquesta idea i l defensen fermament. Tanmateix, al llarg de l'observació, se'n extreuen uns resultats una mica més baixos. El mateix passa amb els punts 2 i 3, els quals van estretament lligats amb la idea de visió individual de cada infant, és a dir, a partir d'aquesta mirada atenta a les necessitats i al punt de desenvolupament-aprenentatge de cada alumne de forma individual, els espais i les dinàmiques s'organitzen en funció d'aquesta visió i per tant s'organitzen els espais amb diferents propostes i els alumnes treballen en funció de les seves necessitats.

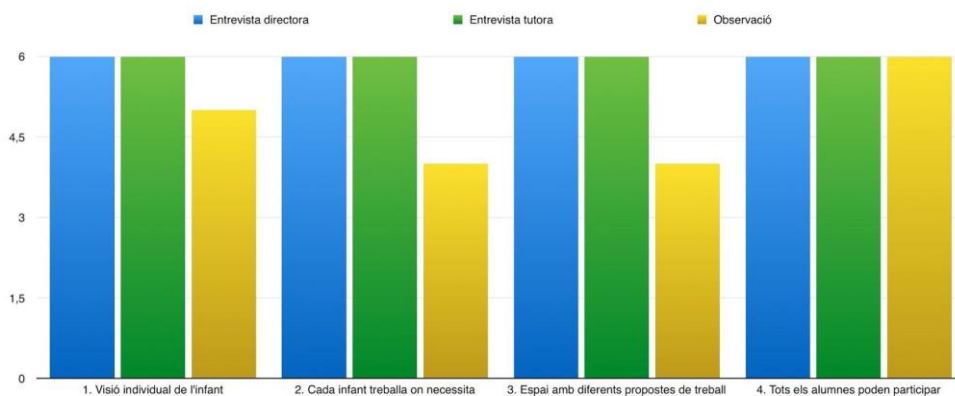

Figura 3: *Tipus d'organització de l'espai en una aula multiedat*

Els resultats de les entrevistes amb la directora i tutora això ho exposen però en comparació amb els resultats extrets de l'observació, aquests últims són una mica menys optimistes i reflecteixen que en alguna ocasió algun infant no ha pogut treballar exactament d'acord amb les seves necessitats o bé no ha acabat de trobar el seu espai amb una proposta del tot adequada. Tot i així, el grau d'adequació és superior al 4 (en la classificació del 0 al 6) en tots els casos la qual cosa és satisfactòria, d'acord amb el que reflexa l'últim punt del

gràfic on s'expressa que durant totes les sessions tots els alumnes han pogut participar en les tasques de l'aula, reflex de que l'edat no és un condicionant a l'hora de treballar.

En general, englobant els resultats extrets dels tres instruments d'anàlisi i d'acord amb la idea d'un sistema educatiu inclusiu i equitatiu de Saiz (2009), perquè una escola esdevingui oberta i vàlida per a tothom l'organització dels espais i de les dinàmiques escolars s'han de pensar des de l'obertura i l'adequació a les característiques del grup i abastir l'espai amb materials accessibles per a totes les edats del grup que permetin als infants treballar en cada moment en funció de les seves necessitats.

La Figura 4 tracta de mostrar el grau de valor que se'ls hi dona a aquests 5 ítems pel que fa a l'hora de programar les sessions i les eines pedagògiques emprades, tanmateix facilitaràn la seva posterior descripció i contextualització amb l'aula observada concretament. Pel que fa al punt 1, l'agrupació dels infants a l'hora de treballar, tant la tutora de la comunitat de petits com la directora del centre comparteixen la idea de que és quelcom decisiu a l'hora de pensar en una programació d'aula. En les dues entrevistes dutes a terme destaquen el fet de que els alumnes interaccionin entre ells i aquestes agrupacions han de ser diferents en funció de l'activitat que es fa; en ocasions treballen per parelles o grups d'infants de la mateixa edat, en altres ocasions els grans tutoritzen als petits, o bé aquestes agrupacions es produeixen de manera natural. Així doncs, pel que fa a aquesta percepció des dels resultats extrets de l'observació, aquest rang és una mica menor degut a que durant les sessions analitzades no semblava que aquesta agrupació dels infants tingués tant de pes a l'hora de programar la sessió, sinó que eren els propis infants qui s'autoregulaven i s'ajuntaven per comoditat a l'hora de treballar. Tot i així, tant la naturalitat dels infants a l'hora d'agrupar-se com les instruccions puntals de la tutora testimoniaven que aquest fet era fruit de l'experiència treballant d'aquesta manera i el grau i profunditat de coneixement per part de la tutora dels seus alumnes, per això tot i ser una mica menor el grau d'adequació entre allò narrat a les entrevistes i allò observat, el tipus d'agrupament entre els infants dins d'un grup multiedat segueix sent quelcom decisiu a l'hora de planificar i programar les sessions.

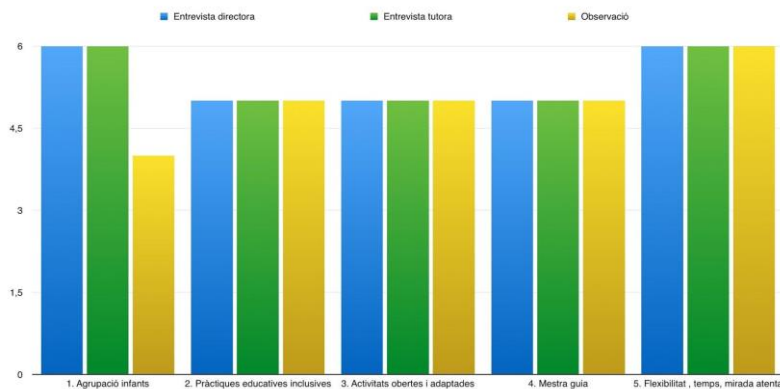

Figura 4: *Tipus d'eines i programacions emprades per els mestres de l' aula multiedat*

Pel que fa al punt 2 de la Figura 4 analitzada, l'ús de pràctiques educatives inclusives, es dóna una coherència total entre els resultats dels tres instruments recollits. Algunes d'aquestes pràctiques considerades com a eines pedagògiques pel que fa al tipus de programacions a l'escola Epiqueia serien del tipus; treball per projectes, centres d'interès, metodologia cooperativa, entre altres. El motiu d'aquestes pràctiques neix de la idea de que el grup d'alumnes no és homogeni de manera que el fet de plantejar aquestes dinàmiques és incloent-hi i es tenint en compte la diversitat que caracteritza al grup. D'acord amb la idea de Pujolàs (2008) citada al llarg del marc teòric d'aquest estudi, el treball cooperatiu permet, d'una forma més pragmàtica, la participació de tots els alumnes així com l'assumpció d'altres continguts curriculars específics de les competències relacionades amb el fet de conèixer i habitar el món (habilitats comunicatives i valors que es desenvolupen amb el treball cooperatiu) formen part del dia a dia constant.

El punt 3 d'aquest anàlisi, programar activitats obertes i adaptades, s'emmarca dins del punt anterior (pràctiques inclusives), però categoritzades més concretament dins de cada activitat específica. Tal i com s'observa a la Figura 4, el grau d'adequació i la coherència entre ambdues entrevistes i l'observació és elevada cosa que respon doncs a la idea de base a l'hora de fer propostes equitatives i obertes a tothom en una aula multiedat. Els resultats extrets de l'entrevista realitzada a la tutora de l'aula testimonia que és difícil arribar a poder captar l'interès de tot els alumnes alhora, així com a atendre i acompanyar a la diversitat de necessitats que es donen entre l'alumnat d'aules multiedat. No obstant, d'acord amb Saiz (2009), és necessari tractar de buscar mecanismes i presentar diferents tipus de materials, adaptar les activitats, proposar activitats obertes que permetin treballar en diversos nivells de resolució, profunditat i exigència per tal d'ajustar de la millor manera les programacions d'aula als diferents nivells de comprensió i edats del grup.

Els dos darrers punts; el 4. Mestre com a guia i el 5. Flexibilitat, temps i mirada atenta, es podrien englobar en el perfil del mestre i el paper que juga aquest a l'aula multiedat. Per una banda, arran de les entrevistes i en coherència amb els resultats extrets de l'observació duta a terme a l'aula escollida, es pot veure com el paper del mestre/a com a guia del grup és imprescindible per garantir la construcció d'aquest aprenentatge descrit en el punt anterior. Aquest guiatge ve donat per un perfil concret; un mestre flexible, que dóna temps als infants per pensar i extreure les seves conclusions, un mestre sensible, amb una mirada atenta per tal de poder captar els detalls i les situacions que sorgeixen i exprimir-les per extreure'n el màxim de profit a cada oportunitat educativa que es genera a l'aula. Aquest tret és el que permet fomentar un aprenentatge significatiu que sorgeix dels infants i es genera a partir de la seva participació compartida amb la resta del grup d'acord amb els pressupòsits bàsics de l'educació (Pujolàs, 2008). Tanmateix, cal destacar el paper del Diari de mestre com a clau de l'èxit d'aquestes eines pedagògiques i és que gràcies a aquest recurs, els mestres d'aquest centre dia rere dia aconsegueixen millorar la seva tasca docent a partir de la reflexió diària sobre el procés d'aprenentatge de cada infant i treballant en aquesta mirada atenta i sensibilitat pedagògica que guia la seva tasca docent. Coincidint amb la idea de Porlán, R. i Martín, J. (1991) aquest diari de mestre esdevé un instrument òptim per a la avaluació formativa, qualitativa i integradora per a l'educació dels infants.

2. Observar, analitzar i interpretar quines fortaleces genera en els alumnes el fet de conviure en la mateixa aula amb infants de diferents edats.

En general, tal i com s'observa a la Figura 5, on es recullen els resultats de les respostes dels qüestionaris realitzats als pares i mares

sobre la seva perspectiva de les aules multiedat arran de l'experiència dels seus infants a l'Escola Epiqueia, les valoracions són molt satisfactòries. En tots els casos, entre el 80% i el 90% estan d'acord amb que l'aprenentatge en una aula multiedat genera fortaleces pel que fa al procés de desenvolupament i aprenentatge de l'alumnat.

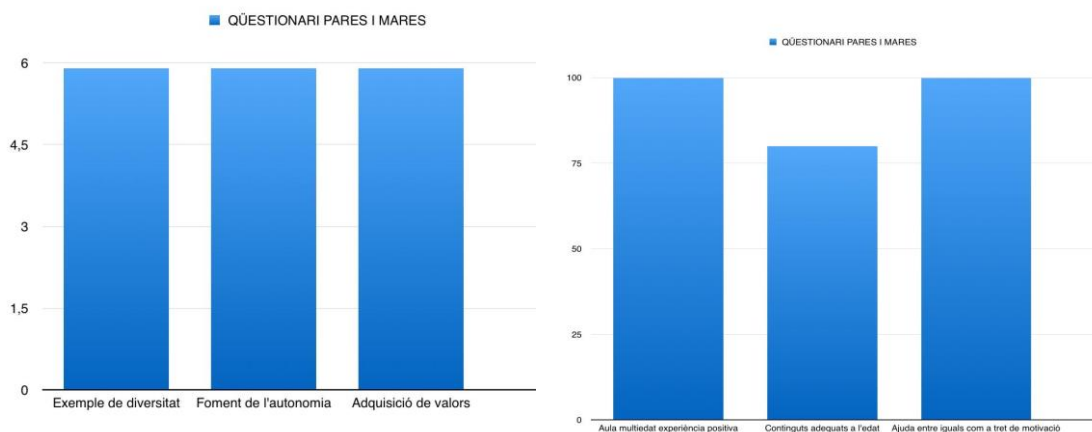

Figura 5: Fortaleses de l'aula multiedat a partir de l'experiència dels pares i mares

Algunes d'aquestes fortaleses coincideixen amb les idees que es descriuen en els diversos estudis realitzats per Boix (1995); Bustos (201); Santos (2011); Boix i Bustos (2014). Per una banda, el fet de situar a l'infant en el centre de l'aprenentatge, el foment del desig d'aprendre i de l'autonomia personal així com l'adquisició de valors com són la companyonia, el respecte per la resta de companys i els seus ritmes d'aprenentatge, la solidaritat. En síntesi, un exemple de diversitat i versemblança amb la realitat de la societat.

Per altra banda, pel fet de conuiu amb infants de diferents edats s'estableixen una sèrie de rols i de vincles dins del grup (d'amistat, d'admiració, de tenir cura i ser cuidat, etc.) i l'experiència de poder viure els diferents rols a mesura que avança l'escolaritat i evitar arrossegat sempre el mateix paper dins del grup. A més, aquest tipus d'experiències generen un seguit de característiques pròpies a nivell relacional dels alumnes d'aula multiedat i és que aquests, pel fet d'estar en contacte constant amb persones de diferents edats, desenvolupen habilitats socials d'assertivitat a l'hora de dirigir-se a persones més grans o més joves que ells.

Per acabar, destacar el recull d'experiències dels pares i mares de l'Escola Epiqueia sobre la satisfacció amb l'adequació dels continguts treballats independentment de l'edat dels seus fills/es i la sèrie de valors adquirits arran de l'aprenentatge entre iguals en relació amb la idea "d'interdependència positiva" de Johnson i Johnson (1999). Es tracta de la idea de que els infants han de tenir molt ben assentats els continguts per tal de poder-los explicar a un altre company i alhora en el moment estructurar aquest discurs per explicar-se amb adequació, també està tornant a revisar i a estructurar no només el contingut a treballar sinó també el seu discurs. Per altra banda, per a l'infant que escolta, aquest aprenentatge és molt més significatiu perquè ve d'un igual i a banda de tota la carga emocional i el

simbolisme que això comporta per a l'infant, es tracta d'un llenguatge molt més proper al seu i li és més fàcil d'assimilar.

CONCLUSIONS

Aquest treball sorgí de l'interès per conèixer amb major profunditat el funcionament d'una aula amb alumnes de diferents edats per tal de veure altres formes de tractar la diversitat a l'aula. Com ja s'ha pogut veure, la trajectòria educativa dels darrers anys ens ha portat a veure l'aula com un espai divers i a tractar d'incloure-hi totes les singularitats que es donen. Malgrat tot, a nivell pràctic encara trobem moltes mancances pel que fa al fet de que les programacions d'aula siguin realment adaptades a tot l'alumnat per la qual cosa hem de seguir cercant i millorant les pràctiques docents perquè cada cop siguin més inclusives i obertes a tothom.

Una de les aportacions més importants d'aquest estudi és que qualsevol decisió dins d'una aula inclusiva, en el cas d'aquest estudi una aula multiedat, es pren des de la diversitat, es parteix d'aquesta i es té en compte en tot moment. De manera que el fet de pensar i tenir en compte la diversitat dins l'escola posa de manifest el reflex d'una societat cada cop més diversa com en la que vivim actualment, cosa que comporta en si mateix una intensa càrrega de valors i aprenentatges per als infants com són el respecte i la tolerància cap a la diferència; cadascú té el seu propi ritme i se l'ha de saber respectar, habilitats socials i comunicatives; saber com dirigir-se a persones de diferents edats, etc. Però com s'ha anat veient al llarg d'aquest treball, l'aula multiedat genera un seguit de qüestions a tenir en compte i dificultats a abordar pel que fa a les metodologies emprades i eines pedagògiques per tal de donar resposta a les necessitats educatives de cada infant, siguin quines siguin les seves edats, ritmes d'aprenentatge, personalitat.

D'acord amb els resultats obtinguts i a tall de síntesi, s'exposaran alguns dels trets característics que defineixen la tasca docent duta a terme a l'Escola Epiqueia per tal d'esdevenir una escola oberta i vàlida per a tot el seu alumnat. En primer lloc, cal destacar el perfil del mestre com a guia, flexible. Tanmateix, la importància com a eina del *Dari de Mestre*, aquesta eina la qual permet reflexionar, treballar en la mirada atenta i sensible del mestre vers als seus alumnes i el procés d'aprenentatge d'aquests, per tal de desenvolupar una sensibilitat pedagògica que permeti al mestre no només conèixer als seus alumnes sinó perfeccionar la seva tasca docent.

En segon lloc, tenint en compte i que cada infant es troba en un moment diferent del seu procés de desenvolupament, aprenentatge i maduratiu és important que l'organització de

l'aula i les planificacions de les sessions siguin obertes, vàlides i adaptades a tothom, d'acord amb un sistema educatiu inclusiu i equitatiu. Per fer-ho, l'Escola Epiqueia opta per metodologies obe que permetin treballar en diferents nivells de complexitat i exigència, com per exemple el treball cooperatiu, treball per projectes, centres d'interès, etc. de manera que es puguin donar diferents vies d'aprenentatge per tal de donar resposta a la heterogeneïtat existent.

En tercer lloc, destacar la importància de l'organització dels espais i dels grups. Per una banda, és necessari que els espais siguin amplis i estiguin ben comunicats de manera que permetin que els infants puguin treballar de forma autònoma amb els materials que necessitin però la mestra pugui anar supervisant a l'hora a tots els infants. Per altra banda, el fet de que la ràtio d'infants per grup sigui d'uns catorze infants per grup també facilita que aquestes pràctiques docents puguin ser avaluades d'una forma molt més formativa, qualitativa i integradora. Com a resultat d'aquest estudi trobem doncs una forta feblesa en aquest punt a l'hora de voler dur a terme una metodologia d'aquest tipus en una aula ordinària d'una escola d'una gran ciutat on les aules estan formades per uns vint-i-cinc alumnes aproximadament i una sola figura de mestre.

A tall de síntesis, cal destacar que tot i haver aconseguit recopilar una quantitat d'idees i aspectes interessants a tenir en compte de cara al tractament de la diversitat a les aules, aquests resultats no es poden generalitzar ja que parteixen d'un context molt específic i per tant no es podrien dur a terme en qualsevol escola o grup d'alumnes sense abans haver-ho adaptat a les singularitats i característiques pròpies de cada context, escola, grup d'infants i necessitat educatives. Tanmateix, sembla que es podria obrir una nova via d'estudi, un cop haver conegut en profunditat la metodologia d'una aula multiedat, seria interessant veure com es podria adaptar a una aula ordinària per tal de donar resposta a la gran diversitat de ritmes d'aprenentatge existent tot i trobar infants de la mateixa edat.

REFERÈNCIES

Monereo, C. (coord.), Castelló, M. Bassols, M. Miquel, E. (1998) *Instantànies. Projectes per atendre la diversitat educativa*. Barcelona: Edicions 62.

Macarulla, I. Saiz, M (coord.). (2009). *Bones pràctiques d'escola inclusiva. La inclusió de l'alumnat amb discapacitat: un repte, una necessitat*. Barcelona: Graó 166.

Giné, C. (2009). *La educación inclusiva. De la exclusión a la plena participación de todo el alumnado*. Barcelona: Horsori

Ainscow, M. Dyson, A. Weiner, S. (2013). *From exclusion to inclusion: Ways of responding in schools to students with special educational needs. Prohibing education for public benefit worldwide*. Centre for Equity in Education, University of Manchester.

Booth, T.; Ainscow, M. (2002): *Índex per a la inclusió. Guia per a l'avaluació i millora de l'educació inclusiva*. Barcelona: Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

Araque, N.; Barrio, J.(2010) *Atención a la diversidad y desarrollo de procesos educativos inclusivos*. Madrid: Prismasocial - Nº 4 *Revista de ciencias sociales*.

Pujolàs, P. (2002) *Aprender juntos alumnos diferentes. Els equips d'aprenentatge cooperatiu a l'aula*. Vic: Eumo.

Pujolàs P. (2008). *9 Ideas clave: El aprendizaje cooperativo*. Barcelona: Editorial Graó. Colección: Ideas Clave .

Boix, R. 1995. *Estrategias i recursos didàctics en la escuela rural*. Barcelona: Editorial Graó

Boix, R. 2004. *La escuela rural: funcionamiento y necesidades*. Barcelona: Editorial Praxis

Bustos, A. 2011. *La escuela rural*. Granada: Octaedro (colecciones: Recursos, n.º 127).

Kaisa, E.; Beihammer, H.; Hascher, T (2015). *Multi-grade teaching practices in Austrian and Finnish primary schools*. Salzburg, Austria: International Journal of Educational Research 74, 104-113.

Boix, R. y Bustos, A. (2014). La enseñanza en las aulas multigrado: una aproximación a las actividades escolares y los recursos didácticos desde la perspectiva del profesorado. *Revista Iberoamericana de Evaluación Educativa*,7(3), 29-43. Recuperat de: <http://www.rinace.net/riee/numeros/vol7-num3/art2.pdf>

Porlán,R.; Martín, J. (1991). *El diario del profesor: un recurso para la investigación en la escuela*. Sevilla: Editorial Diada (colección: Investigación y enseñanza)

FONTS DE DOCUMENTACIÓ

UNESCO (1994). Declaración de Salamanca y marco de acción para las necesidades educativas especiales. [en línea]. Salamanca: UNESCO. [Consulta: 12/11/2015]. Disponible a: http://www.unesco.org/education/pdf/SALAMA_S.PDF

Wakefield, M.A. (2008). *Universal design for learning guidelines version 1.0. (UDL)*. CAST.

Ley Orgánica para la Mejora de la Calidad Educativa (LOMCE) 14/2014, de diciembre, de alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo, BOE Núm. 52 Sec. I. Pàg 19349 (2014)

Llei d'Educació Catalana (LEC), Juliol, Articles 81 i 82, Atenció a la diversitat, 2010.

Decret 119/2015, 23 de Juny, article 11, Atenció a la diversitat dels alumnes, Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya, Núm. 6900 (2015).

PEC de l'Escola Epiqueia. [Consulta: 12/11/2015]. Disponible a: <https://epiqueia.cat/>

ANNEX 1

Entrevista semi-estructurada amb la directora de l'Escola Epiqueia:

1. Em podries explicar, en línies generals, quina és l'actualitat, i el futur més proper, de les escoles organitzades amb aules multiedat a Catalunya?
2. Què en penses de que actualment, generalment, les aules s'organitzin de forma gradual?
3. Em podries dir 3 avantatges i 3 inconvenients de les aules multiedats (no graduals) i les graduades?
4. Creus que existeixen característiques pròpies de l'alumnat que ha cursat l'etapa d'infantil i primària en una aula multiedat?
5. A partir dels coneixements i la teva experiència en escola d'aules multiedats, em podries dir en quin grau, o de quina manera, és té en compte la diversitat a l'hora de prendre decisions als següents punts? Agrupació de l'alumnat, l'organització i la distribució dels espais, la distribució de recursos humans (MEE, vetlladors, etc.), l'elaboració del PEC.
6. Em podries explicar quins són , a grans trets, els criteris per a agrupar als infants en les diferents comunitats d'aprenentatge?
7. Pel fet de treballar amb grups d'infants amb diferent edats, la diversitat de ritmes d'aprenentatge entre l'alumnat és quelcom flagrant a l'hora de treballar, quins consideres que són els rols que acostumen a desenvolupar els infants dins de la comunitat en què treballen?
8. Creus que l'escola organitzada en grups d'alumnes multiedats presenta característiques pròpies que faciliten el fet de treballar amb pràctiques educatives més inclusives (treball per projectes, treball cooperatiu, etc.) Quines són?
9. Com a formadora de mestres, consideres que es dóna una formació adient als mestres pel que fa a estratègies, eines, recursos didàctics per a conduir una aula amb infants de diferents edats?

ANNEX 2

Entrevista semi-estructurada amb la tutora de la comunitat de petits de l'Escola Epiqueia:

1. Em podries explicar, a grans trets, quina és la teva concepció de les aules multiedat pel que fa al paper del mestre?
2. Quina creus que és la intenció pedagògica que hi ha darrera de l'organització multiedat de l'alumnat?

3. A partir dels coneixements i la teva experiència en escola d'aules multiedats, podries anomenar els punts forts i febles que penses que té el fet de barrejar alumnes de diferents edats dins d'una aula pel que fa al nivell de desenvolupament i aprenentatge que assolixen els infants després en acabar l'etapa d'Educació Primària?
4. Consideres que la formació dels mestres és adequada pel que fa al treball en una aula amb alumnes de diferents edats?
5. Quines diries que són les claus de l'èxit a nivell de recursos i estratègies didàctiques pel que fa a la metodologia d'una aula multiedat?
6. De quina forma es dona resposta a la diversitat de ritmes d'aprenentatge dels infants d'una aula multiedat?
7. Quines metodologies són les més adients per garantir que tots els membres d'un grup d'alumnes puguin treballar conjuntament malgrat la diferència d'edat?
8. Com es du a terme el seguiment dels aprenentatges dels alumnes en una aula amb infants de diferents edats?
9. Consideres que falten recursos (materials, humans, etc.) per desenvolupar la tasca docent en una aula multiedat?
10. Pel que fa als alumnes més grans del centre, com funciona aquest model d'aula multiedat pel que fa al manteniment de la motivació i el compromís en els estudis dels adolescents?
11. En aquest darrer cas, és eficaç també aquest model amb el grup d'edats més gran o consideres que hi ha un límit d'edat a considerar en que el model no funciona tan bé?
12. La pressió social dels adolescents podria esdevenir un risc per seguir garantint que l'alumnat adolescent desenvolupi el seu rol dins del grup.
13. Tens present algun altre aspecte, que no t'hagi esmentat, que consideris rellevant a l'hora de prendre decisions que afectin al tractament dels diferents ritmes d'aprenentatge en una aula multiedat?

ANNEX 3

Qüestionari a la directora del centre:

PREGUNTES REFERIDES AL TRACTAMENT DE LES NECESSITATS EDUCATIVES ESPECIALS

1. Nom del centre i població:
2. Tenen al seu centre algun alumne amb NEE? SI / NO

En cas afirmatiu indiqueu-ne la naturalesa i el nombre:

- Discapacitat física
- Discapacitat intel·lectual
- Alumne nouvingut
- Altres: _____

3. Com a centre, heu tingut en compte la diversitat a l'hora de prendre decisions a l'hora de:

- L'agrupació de l'alumnat SI / NO
- Organització i distribució dels espais SI / NO
- Distribució de recursos personals (vetlladors, especialistes, etc.) SI / NO

En cas afirmatiu a alguna de les darreres preguntes podríeu especificar breument algunes d'aquestes decisions?

4. Compteu amb alguna comissió/persona responsable de gestionar les qüestions referents a l'atenció a la diversitat del centre? SI / NO

En cas afirmatiu ho podeu explicar junt amb les seves funcions:

5. Consideres que hi ha aspectes sobre el tractament de les Necessitats Educatives Especials del vostre centre que no han estat recollides en aquest qüestionari i que us agradaria remarcar?

ANNEX 4

Qüestionari per a l'estudi del foment de l'autonomia dels alumnes a partir de l'aprenentatge entre iguals en una aula multiedat.

(A respondre pels pares i mares dels alumnes de la comunitat de grans del centre)

PREGUNTES REFERIDES A LES FORTALESES GENERADES PER AL DESENVOLUPAMENT I APRENTATGE DELS INFANTS L'ORGANITZACIÓ MULTIEDAT

1. Quina edat té actualment el seu fill/a? _____
2. Quants cursos (contant l'actual) ha cursat el seu fill/a fins ara a Epiqueia? _____
3. En general, considera que el fet de conviure a l'aula amb alumnes de diferents edats ha estat positiu per al seu fill/a ? SI / NO
4. En alguna ocasió ha trobat que aquesta organització d'aula, amb infants de diferents edats, ha estat negativa per al seu fill/a? SI / NO
5. Podria puntuar amb un 1, 2, 3, 4 (sent 1 poc d'acord i 4 molt d'acord) el nivell de conformitat amb les següents afirmacions:
 - El meu fill/a ha treballat durant els diversos cursos escolars a l'escola Epiqueia continguts adequats a la seva edat:
 - El fet de poder-se ajudar entre companys ha estat un motiu de motivació en l'aprenentatge del meu fill/a:
 - El fet de conviure amb alumnes de diferents edats ha estat un bon exemple de diversitat social per al meu fill/a:
 - Quan el meu fill/a ha estat dels petits del grup de treball, ha estat positiu per al foment de la seva autonomia personal:
 - Quan el meu fill/a ha estat dels petits del grup de treball, ha estat perdut o frustrat per no poder seguir el ritme:
 - Quan el meu fill/a ha estat dels grans del grup de treball, ha estat una experiència positiva i motivant per treballar amb companys més petits que ell:
 - Quan el meu fill/a ha estat dels grans del grup de treball, ha estat negatiu per a ell (perdent l'ocasió d'aprendre continguts nous, repetint allò que ja sap, etc.):
 - El meu fill/a ha adquirit valors de companyonia i solidaritat gràcies al fet de treballar conjuntament amb altres companys, ajudant o essent ajudat :
 - Pel fet de treballar amb infants de diferents edats en projectes, amb equips cooperatius, ha ajudat a fomentar l'autonomia personal del meu fill/a en la vida quotidiana durant aquests anys a Epiqueia:

ANNEX 5

Qüestionari per a l'estudi del tractament de la diversitat de ritmes d'aprenentatge en una aula multiedat.

(Equip docent)

PREGUNTES REFERIDES AL LA METODOLOGIA EMPRADA A L'AULA MULTIEDAT

Grup que tutoritza: _____

1. Hi ha algun alumne a la teva aula amb NEE? SI / NO

En cas afirmatiu podries indicar-ne la naturalesa i el nombre:

- Discapacitat física
- Discapacitat intel·lectual
- Alumne nouvingut
- Altres: _____

2. Utilitzes adaptacions per facilitar l'aprenentatge/ desenvolupament d'algun alumne? SI / NO

En cas afirmatiu, podries especificar-ne quines? _____

3. Coneixes el treball cooperatiu com a recurs per a l'aprenentatge? SI / NO

En cas afirmatiu, l'utilitzes? SEMPRE – SOVINT – ESPORÀDICAMENT – MAI

4. Quines consideres que són les actituds més habituals respecte a les relacions que s'estableixen entre companys vers l'aprenentatge dins una aula multiedat:

INDIVIDUALISTA – COMPETITIVA - COOPERATIVA

5. Podries puntuar amb un 1, 2, 3, 4 (sent 1 poc d'acord i 4 molt d'acord) el nivell de conformitat amb les següents afirmacions:

- Les activitats que es duen a terme a l'aula estan organitzades per a tots els alumnes per igual:
- Les activitats que es duen a terme a l'aula estan organitzades per a que cada infant treballi en funció del seu ritme d'aprenentatge:
- Les estratègies didàctiques emprades a l'aula s'orienten cap al foment de l'autonomia i l'aprenentatge entre iguals:
- Les programacions d'aula permeten que els infants interactuïn entre ells i s'ajudin quan ho necessitin (relació d'interdependència positiva):
- L'organització de l'alumnat permet que els infants pugin ajudar i ésser ajudats en algun moment de forma que un infant no és sempre qui ha de ser ajudat i a la inversa. En altres paraules, es permet que els infants executin diferents rols dins del grup de treball:
- Els rols que s'estableixen entre els membres del grup de treball fomenten valors de companyonia, solidaritat i respecte dins i fora de l'aula:

- En ocasions els infants més avançats perden l'interès o s'avorreixen:
- En ocasions els infants més petits no poden seguir el ritme del grup i poden arribar a frustrar-se:
- Els infants valoren positivament el fet de treballar amb companys de diferents edats:
- En ocasions l'alumnat no vol treballar amb companys més petits o més grans, sinó que prefereix fer-ho amb els de la mateixa edat:
- Considero que organitzar una aula amb alumnes de diferents edats és una tasca positiva per al seu desenvolupament i aprenentatge tan intel·lectual com maduratiu
- Pel fet de treballar amb alumnes de diferents edats hi ha infants que no assoleixen el seu màxim rendiment

ANNEX 6

Pauta per a l'observació sistemàtica a l'aula del grup multiedat de la comunitat dels petits de l'escola
Epiqueia:

GRAELLA D'OBSERVACIÓ

ÍTEM	Mai	Poc	Sovint	Sempre	comentaris
Espai ample, ben equipat i adaptat a les necessitats dels infants					
Activitats que es duen a terme són equitatives i obertes a tothom					
Participen tots els membres del grup					
Es dona interacció entre companys					
Es dona interacció entre alumnes de diferents edats					
Infants que treballin individualment					
Mestre intervenint com a guia en situacions puntuals					
Mestre intervenint amb explicacions magistrals davant el grup classe (estil tradicional)					
Alumnes més grans dirigeixen les activitats					
Alumnes més petits repeteixen el que fan els grans					

Els alumnes efectuen bé els seus rols dins del grup independentment de l'edat que tenen					
L'alumnat coneix el seu paper-rol dins l'equip					
L'alumnat du a terme el seu rol dins del grup amb autonomia					
Hi ha un bon ambient de cooperació, respecte i companyonia durant la sessió					
Es donen situacions desfavorables (mals tractes, situacions de poca companyonia, etc.) durant la sessió. Entre quins alumnes: grans o petits del grup					